טשערנאָוויצער בלעטער

אומאָפּהענגיקער אָרגאַן פאַר פּאָליטיק, קולטור און ווירטשאַפט.

„Czernowitzer Bleter",
Ziar independent pentru politica, cultura şi economie
Redacţia şi Administraţia: Cernăuţi, str. Radu cel Mare 13
Plătibil şi justiţiabil la Cernăuţi.

דערשיינט וועכנטלעך
ooooooo
איינצל־עקזעמפּלאַר 5 ליי.

אבאָנאַמענט: 4 חדשים: 100 ליי, האַלביערלעך: 140 ליי, פאַר א גאַנץ יאָר: 280 ליי. — אויסלאַנד: 4 דאָלאַר יערלעך.
אַנאָנסן לויטן מילימעטער־טאַריף.

נר. 3. | טשערנאָוויץ, דעם 1־טן יוני 1929. | יאָרגאַנג I.

יידישע פּאָליטיק.

צום פּראָבלעם: פירער און פּאַרטיי.

III.

דאָס לעבן איז שטאַרקער פון אַלע טעאָריעס. ס'טויגן נישט קיין פּראָגראַמען, ס'נוצן נישט קיין דעקלאַראַציעס, איבעריק דאָס אַלץ, וויכטיק איז נאָר יז מיר האָבן געזאָגט, די פּערזענלעכקייט פונם פירער. מ'קאָן די דאָזיקע דערשיינונג באַמערקן איצט נישט נאָר דוקא ביי יידן. אומעטום, און באַזונדערס אין די לענדער מיט אַנטוויקלטער פּאָליטישער דעמאָקראַטיע, האָט זיך אַרויסגעבילדעט דער דראַנג נאָך דער פּערזענלעכקייט. אין דייטשלאַנד זענען די פּאָליטישע קריזיסן אויפן סדר־היום. די גרויסע סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי מוז זיך ביי יעדער נישטיקער פראַגע לאָזן דיקטירן איר האַלטונג פון די אַנדערע רעגירונגס־פּאַרטייען, א האַלטונג, וואָס שטייט נישט תמיד אין הסכם מיט די סאָציאַליסטישע פּרינציפּן, ווייל אז נישט, דראָט יעדן מאָמענט צו צעפאַלן זיך די רעגירונגס־קאָאַליציע. אינטערעסאַנט איז דערביי די שטעלונג פון שטרעזעמאַן, וועלכער [illegible] הגם ער האָט ביי זיין אייגענער פּאַרטיי דעם אויטאָריטעט צוביסלעך פאַרלוירן — אַנטוויקלט צו דער צענטראַלער פּערזענלעכקייט פון דער דייטשער פּאָליטיק. דאָסזעלביקע קאָן מען זען אין דייטשעסטרייך, ווו א רעגירונגס־קריזיס ברענגט פאַר די פּאָליטישע פּאַרטייען וואַכלאַנגע ענויים קשים. דאָסזעלביקע אין פראַנקרייך, נאָר אין די לענדער מיט די פּאָליטישע דיקטאַטורן פון רעכטס און לינקס (רוסלאַנד, איטאַליע, אונגאַרן, שפּאַניע וכדומה) אָדער האַלב־דיקטאַטאָרן (פּוילן) איז די זאַך שוין אַנטשידן. מ'מוז נישט זיין קיין אַנהענגער פון דיקטאַטור, כדי צו אַנערקענען דעם ווערט פון דער פּערזענלעכקייט אין פּאָליטישן לעבן. ס'איז אַן אַלגעמיינע דערשיינונג, וואָס שטייט אין סאַמע מיטלפּונקט פון דער דיסקוסיע דוקא אין די דעמאָקראַטישע לענדער.

אויב מיר מאַכן די דאָזיקע קאָנסטאַטירונג אויך ביי דער יידישער פּאָליטיק, אַזוי מוזן מיר זי דאָ נאָך מער אונטערשטרייכן, ווייל יידן פאַרמאָגן א שטאַרקע אינטעליגענץ, וואָס פילט אין זיך דאָס שליחות צו פּאָליטישער אָנפירונג, און אויב ס'גייט נישט מיטן גלייכן וועג פון בילדונג פון יידישע, פּאָליטישע פּאַרטייען, טאָ געפינט זיך דאָן א יעדער א רומענישע פּאַרטיי, און וועלכער ער „שרייבט זיך איין", ווערנדיק אַזוי א „יידישער פירער".

אָבער די מאַסע מיט איר געזונטן פּאָליטישן חוש, וואַרפט אָפּ די דאָזיקע אַפּוטרופּסים און גיט זיי ביי די וואַלן דעם ריכטיקן ענטפער. נאָר א דאַנק דעם שותפות מיט דער רעגירנדיקער פּאַרטיי אויפן קאַנדידאַטן־צעטל, גייען זיי אַריין אין א פּאָליטישער קערפּערשאַפט און כאַפּן אַזוי א „מאַנדאַט". קיין שום אַרגומענטאַציע קאָן דערקלערן, פאַרוואָס יידן מוזן זיך איינשרייבן אין דער ליבעראַלער, אַווערעסקאַנער אָדער נאַציאָנאַלצאַראַניסטישער פּאַרטיי. פאַראַן אויך „נאַציאָנאַלע יידן", ציוניסטן, וואָס „רעפּרעזענטירן" אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע די „מעסיקע אידעאָלאָגיע" און אין דער לאַנדעס־פּאָליטיק געהערן זיי צו די נישט־יידישע פּאַרטייען. נאָר וועגן דעם זאָל זיך דאַנה'נען די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע.

יידישע פּאָליטיק קאָנען מאַכן נאָר יידישע פּאַרטייען. ווער זשע זענען ביי אונז די יידישע פּאַרטייען? די אָרגאַניזאַציעס, וואָס שטייען אונטער דער אָנפירונג פונם יידישן פּאַרלאַמענטאַרישן קלוב, דערקלערן זיך אָפן אַלס אַזעלכע. די אַנדערע גרופּירונג, די U.E.R. — א דריטע יידישע בירגערלעכע פּאַרטיי אין רומעניע עקזיסטירט נישט — לייקנט, אַז זי איז א פּאַרטיי (זי רופט זיך „אוניאָן"), אָבער זי מאַכט אין דער פּראַקטיק פּאַרטיי־פּאָליטיק, אָפּשליסנדיק וואָל קאַרטעלן (צומאָל אַפילו נישט קיין גאַנץ אָפּאָרטוניסטיש־רעאַלע, ווי צולעצט) און פאַרנעמענדיק זיך מיט אַלע פּראָבלעמען פון יידישער פּאָליטיק. וואָלט די U.E.R. געווען א מין נאַציאָנאַלראַט מיט פאַרשידענע פּאַרטייען און גרופּירונגען אָדער גלאַט אומפּאַרטייאיש, וואָלט זי דאָך ביי פּאָליטישע אַקציעס, ווי ביי וואַלן, נישט אַרויסגעגעבן אירע לאָזונגען און נישט אַרויסגעשטעלט אייגענע קאַנדידאַטן. אויף אַזויפיל איז באַרעכטיקט דר. פילדערמאַן'ס אַרגומענטאַציע, אַז ער האָט פּלאַץ פאַר כל ישראל, ווייל ביי אים זענען פאַראַן כלערליי פּאַרטיי־מענטשן: ליבעראַלן, נאַציאָנאַל־צאַראַניסטן, לופּיסטן, אַווערעסקאַנער און סתם U.E.R.־יסטן, א געמישעכץ פון א אָרגאַניזאַציע, דאַכט זיך אַן אוניקום אין גאַנץ אייראָפּע. אויב דר. פילדערמאַן וויל אָנפירן מיט זיין אידעאָלאָגישן קאַמף קעגן דר. עבנער פון „קאָנסטרוקטיוון נאַציאָנאַליזם" אַקעגן „אַגרעסיוון נאַציאָנאַליזם", מוז ער קודם כל באַווייזן, אַז ער האָט די קאָנסטרוקטיווע נאַציאָנאַלע פּאַרטיי און נישט א מיש־מאַש פון אַלע פּאָליטישע עלעמענטן. שטייענדיק אַזוי אויף אַן אויסגעהאַלטענער פּאַרטיי־פּאָליטישער פּלאַטפאָרם וואָלט ער געקאָנט באַווייזן, צי ער האָט רעכט צי נישט. ס'וואָלט דערנאָך אַרויסגעקומען, ווי מיר האָבן שוין פריער געזאָגט, אַז פּראַקטיש וואָלט ער דערגרייכט דאָסזעלביקע, וואָס זיין צד שכנגד, דהיינו: דיזעלביקע קליינינקע, נישטיקע רעזולטאַטן, וואָס זענען דערגרייכט געוואָרן דורך אים און זיין חבר האַריא קאַרפּ אונטערן פריעריקן ליבעראַלן רעזשים אָדער לעת עתה דורכן יידישן פּאַרלאַמענט־קלוב אונטער דער איצטיקער רעגירונג. אָבער אַזוויי די קאָנסטעלאַציע איז איצט, איז עס פאַלש אויך צו פאַרגלייכן דעם שטאַנדפּונקט פילדערמאַן'ס מיט רייך'ס אין פּוילן, וועלכער שטיצט זיך אויף א פעסטער און איינהייטלעכער יידישער אָרגאַניזאַציע (אָן „איינגעשריבענע"), הגם זיי קומען ביידע צו דעמזעלביקן לאַנישן אויספיר.

די עקאָנאָמישע סטרוקטור פון די יידן אין פּוילן און רומעניע האָט געוויס שטאַרקע ענלעכקייטן, דאָ און דאָרט געפינט זיך דער ייד, באַפעלקערונג, ווי מיר האָבן שוין [illegible] אָפּהענגיק פון די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע כוחות־פאַרהעלטענישן אין די איינצלנע לענדער. אָבער דער פּראָצעס פון דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג טרייבט דאָך צו דער פּויפּער זאַציע פון די אומפּראָדוקטיווע באַרופן, נישט קוקנדיק אויף קיין שום יידנפריינטלעכע באַציונג מצד א רעגירונג, אַלס ענטפער אויף דער „קאָנסטרוקטיווער" צופּאַסונגס־פּאָליטיק מצד די יידן.

פון דער אַנדערער זייט באַמערקט זיך גראָד ביי אונז אין לאַנד די אַלץ מער זיך פאַרשטאַרקענדיקע טענדענץ ביי אַלע נאַציאָנאַלע פאַקטאָרן — נישט נאָר ביי די קוזיסטן — צו נאַציאָנאַליזירן, ד. ה. ראָמאַניזירן די שטעט, ווי ס'זענען קאָנצענטרירט די עיקר־דיקע יידישע באַרופן און אַרומצונעמען מסחר און אינדוסטריע, א טענדענץ, וואָס איז קודם כל געווענדט דוקא אַקעגן די אַסימילירטע יידן.

די U. E. R. וועט זיך רעפאָרמירן, זי וועט זיך אַנטוויקלען און גיין מיט דער צייט אויב זי וועט וועלן באַטראַכט ווערן אַלס אַן ערנסטער פאַקטאָר אין דער יידישער פּאָליטיק. פּונקט אַזוויי אַלע אַנדערע קאָנסערוואַטיווע פּאַרטייען מאַכן הנחות דעם פּראָגרעס. שוין די אַנטוויקלונג פאַר די לעצטע צען יאָר באַווייזט די פאַרשידענע פאַרענדערונגען, וואָס זענען פאָרגעקומען ביי דער U. E. R. קודם נאָר „רומענער בדת משה", זענען אירע פירערס שוין געוואָרן אַנהענגערס פונם פּרינציפּ, אַז יידן זענען אַן עטנישע מי־נאָריטעט און זענען שוין היינט דערגאַנגען צום „קאָנסטרוקטיוון" נאַציאָנאַליזם.

ס'ווייזט אויס, אַז מיט דער צייט וועלן אַלץ מער פאַרשווינדן, די נאָך פאַרהאַנענע חלוקי־דעות צווישן

די וואָך.

די דיקטאַטור אין בעלגראַד וואַקעלט שוין. אין קאַבינעט הערשן חלוקי דעות וועגן ווייטערן רעזשים. איין צד פאָדערט אומבּרחמנותדיקע אַרעסטירונגען. און דער צווייטער — ווידער זוכט א וועג צו אַ פּאַרלאַמענטאַרישער ממשלה. דער קעניג האָט נישט קיין שטאַבילן שטאַנדפּונקט.

*

א גרופּע ליטווינער, מיטגלידער פונם „אייזערנעם וואָלף" האָבן געמאַכט אַן איבערפאַל אויף א פּוילישן גרעניץ־שוץ־פּאָסטן אין ווילנער־געגנט. נאָך א קורצער שיסעריי זענען צען ליטווינער פאַרנומען געוואָרן אין געפאַנגענשאַפט.

*

דער ערשטער קאָנגרעס פונם אינטערנאַציאָנאַלן אַגראַר־ביוראָ האָט זיך פאַרענדיקט מיטן אָננעמען א רעזאָלוציע וועלכע קאָנסטאַטירט, אַז די לאַנדווירטשאַפט איז דער יסוד פון אַלע שטאַטן און אַז די גרינדונג פון פּויערים־פּאַרטייען איז א נייטווענדיקייט. „די אויפגעאַקערטע פעלדער זענען די אָקאָפּעס פונם פרידן — די מאַכט פון די פּויערים איז דער שלום פון די פעלקער".

*

דער בערלינער פּאָליצײ־פּרעזידענט האָט ווידער פאַרבאָטן פאַר דריי וואָכן „די רויטע פאָנע" דעם אָרגאַן פון די קאָמוניסטן; ווייל ער האָט געהעצט קעגן דער באַשטייענדיקער אָרדנונג".

*

דער עגיפּטישער מלך פואַד איז אַרויסגעפאָרן אין באַגלייטונג פון 100 פּערזאָנען באַזוכן זיינע אייראָפּעאישע קאָלעגן. דער קבלת־פּנים אין די מערב־אייראָפּעאישע הויפּטשטעט וועט זיין אַן ענלעכער ווי פאַר אַמאַנולאַה'ן — מיליאָנען שטייער־געלדער וועלן צערינען לכבוד דעם גרויסן גאַסט.

*

פאַר אַן אַקווערעל־בילד א. ווײַלד'ס פונם פראַנצויזישן מאָלער לאָטרעק, האָט מען אין פּאַריז געצאָלט 290.000 פראַנק.

*

די לוין־פאָדערונגען פון די אַרבעטער און אָנגעשטעלטע פון די דייטשע באַנען האָבן זיך פאַרענדיקט אויפן פּסק פון א בוררות. ס'איז געהעכערט געוואָרן זייער לוין מיט 4 און 3 פעניג פאַר דער שעה.

*

די שטאָט קאַראַקיזאַר אין קליין־אַזיע, איז די וואָך ווידער געטראָפן געוואָרן פון א שווערן ערד־ציטערניש, מער ווי טויזנט הייזער זענען הרוב געוואָרן, אומציליקע פּערזאָנען געהרג'ט.

*

פון א נייער שפּיאָנאַזש־אַפערע אין קעשענעוו ביי וועלכער ס'זאָלן באַטייליקט זיין אָפיצירן און אונטעראָפיצירן — רעדט זיך פיל אין דער פּרעסע. ס'מאַכט אָבער דעם רושם, אַז ס'איז נישט מער ווי איינער פון די באַוווסטע „אוניווערסול"־שקרים.

*

איינע פון די וויכטיקסטע אויפגאַבן פונם געזונד־הייטס־מיניסטעריום אין די קומענדיקע חדשים איז — די גרינדונג פון א מלוכה־לאָטערי!... די ברייטע מאַסן וועלן האָבן די געלעגנהייט צו פאַרבעסערן זייער געזונט מיט קויפן לאָטערי־צעטל.

*

די באַסאַראַבישע וועגן ווערן פון טאָג צו טאָג אומזיכערער. אין דער קעגנט פונם וואַלד אין קרייז בענדער איז דערהרג'ט און באַרויבט געוואָרן דער קעשענעווער סוחר, נודלמאַן.

*

דאָס איבערבייטן פון אייניקע מיניסטאָרן אין קאַבינעט מאַניו, וועלכס ווערט פון לאַנג שוין געפּלאַנט — וועט פאָרקומען אַרום 15־טן יוני.

*

אַן אונטערזוכונג אין דער צענטראַל־קאַסע פונם דעפּאָזיטן־אַמט אין בוקאַרעשט, האָט אַרויסגעבראַכט אויף איבער צוויי מיליאָנען ליי גנבות. אויך אין באַאַמטן־פאַריין, אין בוקאַרעשט זענען אַנטדעקט געוואָרן שעדלעכע מאַניפּולאַציעס מיטן פאַריינס־פאַרמעגן.

*

דער באַקאַלויראַטס־געזעץ איז אָנגענומען געוואָרן אין פּאַרלאַמענט מיט גאַנץ קליינע ענדערונגען וועגן דעם רעכט פאַר די מינאָריטעטן־שילער — אָפּצוגעבן דעם עקזאַמען אין זייער מוטערשפּראַך, האָט דער מיניסטער צוגעזאָגט אַרויסצולאָזן א באַזונדערע אינסטרוקציע.

*

דעם 9־טן און 10־טן יוני קומט פאָר אין בוקאַרעשט דער צוזאַמענפאָר פון דער פאַראייניקונג פון די רומענישע יידן. דער סדר־היום נעמט אַרום פּראָבלעמען פון בירגער־רעכט, קהלות, קאָאָפּעראַטיוון, פאָלקס־בילדונג, שולן, פּליטים א. א. צווישן די אינסטיטוטן וועלכע זאָלן געשאַפן ווערן איז צ. א. א פּאָליטישער אינסטיטוט, א באַרופס־באַראַטונג און א היסטאָרישער אַרכיוו.

*

די שפּאַניאָלישע קהלה אין בוקאַרעשט האָט אין יאָר 1928 אויסגעגעבן 5,306.000 ליי און אַריינגענומען 5,129.000. די קהלה האַלט אויס דריי שולן, איינענע מעדיצינישע דיספּענזאַרן און בתי־תפילות מיט א קלערוס.

*

בעת דעם לעצטן אַלאוקראַינישן קאָנגרעס פון די סאָוויעטן, איז אין צענטראַלן קאָמיטעט פון דער סאָוויעטן־מאַכט אויסגעקליבן געוואָרן א יידיש מיידל פּרל. גולדה ליז.

*

אין דאַנציק קומט איצט פאָר אַן אינטערנאַציאָנאַלער קאָנגרעס פון באָדנפאָרשונג. אין דעם קאָנגרעס נעמען אָנטייל פאָרשטייער פון איבער צוואַנציק לענדער.

*

פּראָפ. אָטאָ וואַרבורג, דער לייטער פון די לאַנדווירטשאַפטלעכע אַרבעטן ביי דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין תל־אביב און דער געוועזענער פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער וועלט־אָרגאַניזאַציע, פייערט איצט זיין 70־טן געבוירן־טאָג.

די צוויי ריכטונגען אין דער יידישער פאָליטיק פון רומעניע. ס'הויבט זיך שוין אָן ארויסצוקריסטאליזירן פון די אזוינגערופענע פּרינציפּיעלע קעגנזאצן, אייגנטלעך א פערזענלעכע שנאה צווישן די צוויי פירערס. און דאס קאָן ווערן די הויפּט-מניעה פאר פארשטענדיגונג. אבער ס'וואָלט שוין געווען מער ווי א פעלער, ווען מ'וואָלט געקומען צום פאָלק מיט ארגומענטן, וואס האבן נישט וועלכן ס'איז זאכלעכן יסוד און דערווייזן די פשוט'ע פערזענלעכע אמביציעס.

אין שטענדיקן קאָנטאקט זיין מיטן פאָלק, דורך פארזאמלונגען און קאָנפערענצן, דורך דער פּרעסע, אָט דאס איז דער פונדאמענטאלסטער פרינציפּ פון נאציאָנאלער פאָליטיק בכלל. נאר אזוי קאָן מען, אויספרעגנדיק ביים פאָלק גופא, תמיד געוויר ווערן אלע זיינע נויטן און באדערפענישן און פארטרעטן זיינע אינטערעסן. צי זענען אָט די טאָג-טעגלעכע פאָדערונגען פונם פאלק א מאל קולטורעלע, א מאל מער ווירטשאפטלעכע און א מאל נאר אפילו רעליגיעזע, אלץ זענען עס די אינטערעסן פון דער יידישער בירגערלעכער מאסע און זענען שוין דערפאר נאציאָנאלע.

אין דעם פרט, קאָן מען זאגן, טוען ביידע זייער חוב, אפילו נישט גאנץ, סיי דער פארלאמענטארישער קלוב, סיי די U. E. R. האלטן אָפּ אין די גרעסערע שטעט פארזאמלונגען, ווו זיי טרעטן ארויס מיט זייערע לאָזונגען פארן פאָלק. דאס פאָלק אליין אבער האט נאך נישט געהאט קיין מעגלעכקייט, צו נעמען שטעלונג צו די פּראָבלעמען פון דער יידישער פאָליטיק און ס'וואָלט דערפאר די דאָזיקע ארויסטרעטונגען געמוזט זיין כסדר'דיקער און אינטענזיווער און בעיקר וואָלטן די פאָרשטייערס פון ביידע צדדים איינצייטיק עפנטלעך ארויסגעטרעטן, אזוי וואָלט שוין געקאָנט זיך ארויסבילדן אן אָביעקטיווע מיינונג ביי די טיילן פונם פאָלק, וואס פארנעמען זיך מיט עפנטלעכע פראגן.

מ'זעט בכן, וויאזוי מ'זאל נישט באטראכטן דעם עצם-פּראָבלעם פון דער יידישער פאָליטיק אין רומעניע, קומט מען צום אויספיר, אז ס'זענען פארהאנען גענוג מיטלען און וועגן, וואָס קאָנען דערפירן צו א פארשטענדיגונג, נאך מער צו א פאראייניגונג פון ביידע ריכטונגען. אלע חלוקי-דעות ליגן מחוץ פון פּרינציפּיען און פּראָגראם (ווי מיר האבן דערוויזן, עקזיסטירט נאר א פּראָגראם פון פירער און פּראַקטיק) און אלץ דאס, וואס ווייזט נאך אויס, אָפּצושיידן איין ריכטונג פון דער אנדערער, איז טאקטיק. [illegible]טום איז עס נאר א פראגע פון טאקטיק, צי ער גייט למשל ביי פארלאמענטס-וואלן אין קארטעל מיט דער רעגירונג, צי מיט די אנדערע נאציאָנאלע מיעוטים (פארהאן דאך בשותפותדיקע ספּעציפישע אינטערעסן מיט די אנדערע מינאָריטעטן) און א פראגע פון טאקטיק איז אויך דער יידישער רייכס-בלאָק. ס'קאָן בכן קיינער פון ביידע פארטייען נישט זאגן, אז אין וואל-קארטעל ליגט עפעס א באדייטונג פון דער יידישער פאָליטיק. אָט זענען די דייטשן און מאדיארן, וועלכע האבן ביי די פארלעצטע פארלאמענט-וואלן געבילדעט דעם מינאָריטעטן-בלאָק, איצט געגאנגען מיט דער רעגירונג. ביי קומענדיקע וואלן קאָן זיין — ווען דער וואלגעזעץ וועט דאס צולאזן — וועט יעדע נאציע גיין פאר זיך, נישט דורך מיט א רייכס-ליסטע. אפילו די סאָציאל-דעמאָקראטן זענען נאך צוויי וואלפּעריאָדעס געקומען דערצו, אז דאס אלץ איז א פראגע פון טאקטיק, אפשליסנדיק דעם קארטעל מיט דער רעגירונג.

דער עיקר איז, און דערמיט ווילן מיר פארענדיקן, אז די פירערס, וואָס האבן באוויזן זיך צו באשאפן די פארבינדונג מיטן פאָלק, זאָלן עס פארשטיין! נישט זוכן צו געפעלן א יעדן פריץ און נישט צוריקבלייבן מיט דער צייט!

ספּעקטאטאָר.

: מוזיקפאריינס-זאל. :

4-טאגיקער גאסטשפּיל פון דער

ווילנער טרופּע

דאנערשטאג, דעם 30-טן און פרייטאג דעם 31-טן מאי

קדוש השם

פון **שלום אש**

שבת, דעם 1-טן, און זונטאג דעם 2-טן יוני ד. י.

פּעריפּעריע

אונם אנסאמבל גייען ארויין: פרוי סעגאלאוויטש, דר. וויטאלינא, דאמב, שעפּטל א. א. — רעזשי: י. א. שטיין.

אינ'ם קאמף פאר דער קהלה

די ערשטע שוואלב.

אזוי מוז מען עס באצייכענען. דאס בלאָהע ביכעלע, וועלכעס נעמט ארום די פארפאסונג פון דער יידישער קהלה שאָץ. אין דעם תוהו ובוהו פונם יידישן לעבן אין די פארשידענע פּראָווינצן. אין דעם טומל פון פארטייען און גרופּעס, וועלכע גייען מיטן שלאכטרוף אויף די ליפּן דעראָבערן די קהלה, גייען זייט יאָרן און טאלערירן דערווייל זשערענטשאפטן און מאכן קיין ערנסטן פרווו זיי צו באזייטיקן.— איז אָט דער אפּראָבירטער שטאטוט פון דער קהלה שאָץ אן ערשטער אָנזאָג, אז ס'וועט זיך לאָזן און ס'מוז זיך לאָזן איינאָרדנען די קהלות אויך אין די איבעריקע שטעט פונם לאנד און אז ס'איז מעגלעך אויף דער באזע פונם באשטייענדיקן געזעץ צו לעגן דעם יסוד פאר אן אויטאָנאָמער געמיינדע.

דער ערשטער אפּראָבירטער שטאטוט! נישט טשערנאָוויץ, די גרויסע ייִד. שטאט מיט איר לעגיאָן אינטעלעקטועלע און פאָליטיקער און נישט קעשענעוו מיט די ראדיקאלע דעמאָקראטן און אולטרא-אָרטאָדאָקסן האבן עס געוואָלט קומען צו אן הסכם אין דער פראגע. אין ביידע שטעט האלט מען נאך גאר פון אָנהויב. שאָץ אבער האט אלס ערשטע שטאט פאר זיך דורכגעקעמפט א דעמאָקראטישן און פרייעם וואל-רעכט און איז איצט א שטאטוט, וועלכער וועט זיין א דירעקטיוו פאר א פּרוכטבארער, קולטורעלער און סאָציאלער ארבעט.

דר. טייך'ס פּראָיעקט איז באקאנט, וואס ס'מוז אבער אונטערגעשטראָכן ווערן פון דעם אפּראָבירטן שטאטוט זענען פאָלגנדיקע וויכטיקע מאָמענטן:

1) אז די קהלה איז מחויב צו פירן א נאציאָנאלן קאטאסטער פון אלע יידן, וואס וואוינען אין איר דיסטריקט אָן חילוק פון געשלעכט עלטער אָדער בירגערשאפט;

2) אז די אויפגאבע פון דער קהלה איז עס אויך צו זאָרגן פאר די קולטורעלע און סאָציאלע באדערפענישן פון דער באפעלקערונג;

3) אז די קהלה וועט ביז צור אוניפיקאציע פון די מאטריקן-עמטער פירן די גאנצע ציווילע עווידענץ;

4) אז ס'ווערן געשאפן סעקציעס פאר דת, ערציהונג און בילדונג, סאָציאלע פארזאָרגונג, היגיענע און עפנטלעכע געזונדהייט. אדמיניסטראציע און פינאנצן און אויך פאר יידישע עמיגראנטן;

5) אז די הויפּט-הכנסה פון דער קהלה זענען דירעקטע טאקסן און אָפּצאָלונגען;

6) אז די אינטערנע פארוואלטונגס-שפּראך ווערט באשטימט פונם קהלה-ראט און אנוועזנהייט פון $3/4$ ראטמענער מיט א מאיאָריטעט פון $2/3$ שטימען און אז ס'ווערט יעדן געענטפערט אין דער שפּראך, אין וועלכער ער ווענדעט זיך צו דער קהלה;

7) אז פונאנדערלאָזן די פארוואלטונג קאָן נאר דאס קולטוס-מיניסטעריום אויב די צאל ראטמענער רעדוצירט זיך אויף א העלפט אָדער אז די פארוואלטונג קאָמפּראָמיטירט זיך;

8) אז דער דעקרעט פון פונאנדערלאָזן מוז גלייכצייטיק באשטימען דעם טערמין פון די נייע וואלן;

9) אז געוויילט ווערט נאכן אלגעמיינעם, גלייכן, דירעקטן און געהיימען וואל-רעכט. מיט 21 יאָר האָט מען דאס אקטיווע און מיט 25 יאָר דאס פאסיווע וואלרעכט;

10) אז יעדעס מיטגליד האָט דאס רעכט זיך צו לאָזן אויסשטרייכן פונם נאציאָנאלן קאטאסטער און אלס מיטגליד פון דער רעליגיעזער געמיינדע;

11) אז די קהלה איז פארפליכטעט צו רעספּעקטירן יעדנ'ס אנשויאונג און רעליגיעזע איבערצייגונג.

די אויבנדערמאָנטע באשטימונגען זענען פון גרויסער באדייטונג פארן אויסבוי פון דער קהלה צו א יידישער פאָלקס-געמיינדע, צו אן אָנהויב פון א יידישער פערזאָנאלער אויטאָנאָמיע.

עס מוז נאר וואונדערן, וואס אין שטאטוט ווערט גאר נישט דערמאָנט אין דעם רעכט פון דער קהלה זיך צוזאמענשליסן מיט אנדערע געמיינדעס צו א פארבאנד. און ס'איז אינטערעסאנט צו וויסן פאר וואָס דער ארטיקל 38 פונם פּראָיעקט (וועגן דער היעראַרכישער אָרגאניזאציע פונם יידישן קולט) איז נישט אָנגענומען געוואָרן. האט עס דער מיניסטער נישט געוואָלט, צי איז דער ארטיקל שוין געשטראָכן געוואָרן פונם בוקאָווינער צוזאמענפאָר פון די יידישע קהלות?

די שאפונג פונם פארבאנד איז פון גרויסער וויכטיקייט און דר. טייך האָט עס אין זיין פּראָיעקט אויך געהעריק אָפּגעשאצט.

די קהלה שאָץ האט זיך דעראָבערט דעם אייבן אָן צווישן די יידישע געמיינדעס אין בוקאָווינע, זי די ערשטע און איינציקע וועלכע ווערט פארוואלטעט אויפן סמך פון אן אייגענער, לעגאלער און אנטשפּרעכנדער פארפאסונג, וועלכע האָט א פּלאן אין איר טעטיקייט און אן אויפגאבנקרייז, א וויכטיקן און באדייטנדיקן. זי מוז ווערן א ביישפּיל פאר די איבעריקע שטעט פונם לאנד!

אָרטאָדאָקסער וואל-פּראָגראם.

אינ'ם לעצטן נומער פונם „יידישן פריינד" איז פארעפנטלעכט דער „פּראָגראם פון דער יידישער אָרטאָדאָקסער פאריייניקונג אין טשערנאָוויץ צו דער קהלה-פארוואלטונג" וועלכער פארדינט מ'זאָל אים באטראכטן.

די אָרטאָדאָקסי, וועלכע געפינט זיך נאך נישט אין די רייען פון מזרחי הויבט זיך אָן אָרגאניזירן. מ'קאָקעטירט מיט דער „אגודה", האט אבער מורא צוליב טאקטישע טעמים אויפצופלאנצן די פאָן פון דער אגודה. מ'באהאלט זיך אונטער אנאָנימע נעמען. דער פארמולירטער פּראָגראם איז א באווייז, אז אָרגאניזירטע אָרטאָדאָקסיע איז א סתירה אין זיך אליין און אז אין די קרייזן, וועלכע פאָדערן פאר זיך די מאכט אין דער קהלה, האט מען וועגן די אויפגאבן פון דער געמיינדע א השגה ווי צוריק מיט 100 יאָר.

דער פּראָגראם נעמט ארום 17 פאָדערונגען וועלכע זענען:

1) השגחה אויף כשרות; 2) השגחה אין די סאלאמי-פאבריקן; 3) דאס וואָרט „כשר" זאָל נאר געדריקט ווערן מיטן ערלויבניש פונם רב; 4) וועלט-לעכער למוד אין דער תלמוד תורה, און יידישקייט אין שול פון דער קהלה; 5) אויפנעמען א מגיד; 6) השגחה אויף די פאריינען; 7) השגחה אין די אנשטאלטן פון דער קהלה; 8) השגחה אויפן יידישן קינדער-שול-פאריין; 9) א פנקס אין בית-יתומים וועגן די יאָרצייטן; 10) אומזיסט טיי פאר די תלמוד-תורה קינדער; 11) גרינדן האנדווערק-שולן; 12) אָרעמע לייט שיקן אין באד אריין; 13) אָרעמע לייט זאָלן נישט צאָלן קיין שחיטה-געלט; 14) עפענען א ביבליאָטעק אָן אפּיקורסישע ביכער; 15) אויפנעמען א דאָקטאָר פאר די אָרעמע לייט; 16) אינוואלידן זאָלן נישט צאָלן קיין שחיטה-געלט; 17) א באנק פאר קליינע בעלי-מלאכות...

די ערשטע פונקטן פון אָט דעם פּראָגראם זענען ע כ ם. די „אָרטאָדאָקסע פאריייניקונג" וויל מזכה זיין די קהלה מיט א פאר מנינים נייע משגיחים — וואָרים אומעטום ווילן זיי אריינקוקן אין די טעפּ, אפילו ביי פּריוואטע אָרגאניזאציעס, וועלכע נעמען נאר נישט ביי דער קהלה און נאך ווייניקער ביי די אָרטאָדאָקסן — אלזא א מין אָרטאָדאָקסע פּאָליציי אונטער דער אנפירונג פון דניאל שטערנפעלד! די אנדערע פונקטן זענען פרעמדע פּראָזן וועלכע זענען שלעכט אָנגעקלעבט געוואָרן. אזוי למשל וועגן גרינדן פון האנדווערק-שולן, וואס באטייט א קאָמפּליצירטע פּראָבלעם, וועגן א קאסע פאר קליינע בעל-מלאכות, וועלכע איז אבסאָלוט נישט נייטיק, וועגן א דאָקטאָר פאר א קהלה מיט אייניקע און פערציק טויזנט יידן ווו ס'פונקציאָנירט א יידיש שפּיטאָל מיט אומצייליקע דאָקטוירים, שפּעציאליסטן.

די „שווערע פּראָבלעמען" וועגן אומזיסטיקן טיי, א נאָכלאָז פון שחיטה-געלט פאר אינוואלידן און אויפנעמען א מגיד — וועגן דעם איז כדאי דער הייליקער קאמף, דאס פארהעצן און פארפירן, דאס צערשפּאלטן נאך מער?

פעלט אונז א חוץ דעם גאָר נישט? ווילן די אָרטאָדאָקסישע גבירים, נדיבים און רודפי צדק, וועלכע לעגן תפלין דרבנו תם און גייען שבת קודש אין מקוה, פארנעמען די שווערע סאָציאלע און קולטורעלע נויטן, די פינאנצן און אדמיניסטראציע פון אזא גרויסער יידישער קהלה?

אדער ווילן זיי נישט מער ווי ווידער איבערכאפּן דאס אלטע קהלה-שטיבל פון פאר-צייטן, ווו די חברה-קדושה איז געווען דער עיקר-טעטיקייט און א ביסעלע קליינע, גאנץ דריבנע פּרוטה-צדקה פאר אָרעמע לייט פראסטע מענטשן...

די ברייטע מאסן פון דער יידישער באפעלקערונג, וועלכע לעבן אויפן אלטן רעליגיעזן שטייגער קאָנען פון אָט דער אָרטאָדאָקסער פאריייניקונג האבן דעם גרעסטן שאָדן, די שווערסטע משא פון דירעקטע און אומדירעקטע שטייערן די אומפּאסיקסטע פארוואלטונג, וועלכע זאָל אלץ דערפירן צום אבסורד — און קען נאר געווינען פון דער נאציאָנאלער דעמאָקראטיע, וועלכע גייט פארווירקלעכן אין דער קהלה די יידישע פאָלקס-געמיינדע אין איר גאנצן פארנעם.

ש. א. סופר.

איז רוסלאנד נאָך קאָמוניסטיש?

אין איינעם פון די לעצטע נומערן פון דער „וועלטבינע" פארעפנטלעכט קורט ק ע ר ש, אן ארטיקל אונטער דעם אויבן דערמאָנטן טיטל, וועלכער פארדינט צוליב דעם ברייטן פארנעם און וועלכן ער איז געשריבן אז ער זאָל אויך באקאנט ווערן אין די קרייזן פון אונזערע לעזער.

צוליב פּלאצמאנגל געבן מיר איבער דעם ארטיקל צום טייל געקירצט.

ס'זאָל דאָ נישט דעגראדירט ווערן די היסטאָרישע לייסטונג פון דער אָקטאָבער-רעוואָלוציע, איר מלוכה-אפּאראט האט נאר געקאָנט זיין די פּראָלעטארישע דיקטאטור. אבער, וואָס ס'איז דעמאָלט און שפּעטער אין די יאָרן פונם בירגערקריג געווען א פאקט: די הערשאפט פון די ארבעטער און די אָרעמע פּויערים — איז היינט א דאנק דעם נ ע פּ און דעם אלץ ווייטערן ארויפשטייגן זיך פון די מיטלערע פּויערים און פונם קולאקנטום, געוואָרן גאנץ אנדערש. ס'איז נישט אנגענעם צו מוזן ארויסטרעטן קעגן א מאן פון דער אָקטאָבער-רעוואָלוציע און קעגן איינעם, וואס ווערט גערופן פון דער סטאלין-גרופּע, קעגן טראָצקין. די פּאָליטיק, וועלכע ער פארטרעט איז דער לעניזמוס פון 1917, וועלכער האט געליטן פון די מפּלות פון דער מערב-אייראָפּעאישער ארבעטערשאפט און איז א פּאָליטיק, וועלכע איז געווענדעט קעגן רוב פונם רוסישן פאָלק, קעגן פּויערנטום.

די רוסישע רעוואָלוציע און די קאָמוניסטן געפינען זיך נישט מער אויף א מארש פול נצחונות נאר אין א פארצווייפלטער דעפענסיווע. אין קאמף צווישן ס. ד. און קאָמוניזם האט די סאָציאל-דעמאָקראטיע מנצח געווען. דאָס איז דער רעאלער רעזולטאט פון דער שעה און לאָזט זיך נישט ענדערן נישט דורך פראזן און נישט דורך זיילעריען, מעג עס פון וועלטגעשיכטלעכן פּערספּעקטיוו געזען זיין ווי טרויעריק— און די וואָס באמערקן דאָס נישט אָדער ווילן עס נישט זען (ווי 1917—21) און רעדן אין חלומען פון דער נאָענטער וועלט-רעוואָלוציע, די נארן אָפּ זיך און די ארבעטערשאפט.

די רוסישע דיקטאטור, וועלכע עס פּערזאָניפיצירט סטאלין און גרופּירט זיך ארום אים, זי טרייבט א געפערלעך שפּיל, ווען זי האלט נאָך די ארבעטער אין דער אילוזיע, אז דער קאָמוניסטישער פּאָליטיק איז עס געלונגען צו פארפעסטיקן די דיקטאטור און דורכצופירן דעם אויפבוי פונם סאָציאליזם.

באמת, באשטייט די פארפעסטיגונג אין דעם, אז די מיטלערע פּויערים און קולאקן, וועלכע זענען טאקע נישט טעאָרעטיש, אבער פּאקטיש די אייגנטימער פונם באָדן מוז מען אלץ מער נאָכגעבן? און דער אויפבוי פונם סאָציאליזם באשטייט אינם לויפן נאך קרעדיטן צום פארשאָלטענעם אויסלענדישן קאפּיטאל און אין דער נויט און הונגער וועלכע הערשט אין גרויסע געגנטן פונם לאנד א דאנק דער גרויס-פּויערישער סאבאָטאזש, א דאנק דעם נישט-טויגן פון די פארקערס-מיטלען, פון דער אינדוסטריע? א פונט פּוטער איז אין מאסקווע און ערגעץ אנדערש — אחוץ דעם וואָס באקומט ביי די קאָנזום-פאריינען — נישט צו באקומען אונטער 5—6 רובל און דערצו מוז מען שטיין לאנג דארויף וואַרטן. אין לאנגע שורות פאר די בעקערייען פייערן מיר דעם עלפטן טאָג פון דער רעוואָלוציע — האָט מען געקאָנט לייענען אין „טרוד" אינם אָרגאן פון די רוסישע פּראָפ. פאריינען.

דער פּרוּוו פון איינפירן א סאָציאליסטישע ווירטשאפט אין איין איינציקן לאנד און זי אקעגנשטעלן דער קאפּיטאליסטישער וועלט-ווירטשאפט, האט זיך נישט איינגעגעבן — ביי דער ענגער פארבונדנהייט פון דער קאפּיטאליסטישער וועלט-ווירטשאפט און ביי דער שוואכקייט פון דער רוסישער, וועלכע איז צעריסן אין קליינע פּויערים-פארמעגנס! — אז די רוסן האבן נישט געקאָנט שאפן א סאָציאליסטישע ווירטשאפט, אפילו נישט א ווירטשאפט, וועלכע זאָל פאר זיי אליין פּראָדוצירן, איז נישט זייער שולד. דער רוסישער קאפּיטאליזם איז 1917 געווען נאך א פארלוירענעם קריג און בשום אופן נאך נישט אזוי אנטוויקלט, אז ס'זאָל פון אים קאָנען ווערן א סאָציאליסטישע ווירטשאפט. די באָלשעוויקעס זענען דעמאָלט געווען די אויספירער פון א בירגערלעכער אגראר-רעוואָלוציע. זייער פערזענלעכע אקהיסטאָרישע שולד

באשטייט אין דעם, וואָס זיי האָבן געפּרוּווט דעם פאקט „מארקסיסטיש" אויסצודרייען און טוען עס נאָך היינט שטאט צו זאגן דעם אמת פון דעם וואָס ס'איז און וואָס ס'וועט קומען. דאָס ארויסרעדן פונם אמת וואָלט געבראכט צום איבערענדערן פון דער מאכט — און דאס איז עס, פאר וועלכן ס'האָבן אזוי מורא די סטאַלין־לייט. לענין האָט 1921, ווען די אינערלעכע סיטואציע איז נאָך נישט געווען אזוי געפערלעך געהאט דעם מוט צו רופן צוריק און דאָס צו באגרינדן. זיינע עפּיגאָנען אבער, מיינען, אז מ'קאָן מיט דער געשיכטע זיך שפּילן און מיט פראזן אלץ פארדרעקן. און אמתן אבער שפּילן זיך סטאַלין און זיינע חברים מיטן גליק און לייד פונם ארבעטער־קלאַס.

בשעת אין פאריז האָט זיך פארזאמלט דער גענעראלשטאב פונם וועלטקאפּיטאל און רעדט אגב אויך פונם רוסישן פּראָבלעם, מוז די רוסישע קאָמוניסטישע פארטיי און איר אינטערנאציאָנאל פירן א מלחמה קעגן זיך אליין. אלץ וואָס רופן זיך אין מערב־אייראָפּע אלץ קאָמוניסטישע פארטייען, ווערט נישט מער גענומען פאר ערנסט און דאס וואָס איז אין רוסלאנד ביי דער מאכט איז אלץ — נאָר נישט קיין קאָמוניזם. מיר ווייסן, אז ס'קאָן נישט זיין קיין קאָמוניזם. דאס איז אבער נאָך נישט דאס ארגסטע. שלעכט איז וואָס דאס רופט זיך דיקטאטור פונם פּראָלעטאריאט. די רוסישע דיקטאטאָרן זענען אויפן סמך פון די רעאלע פאקטן אין דער רוסישער ווירטשאפט: גובערנאטאָרן פון א זיגרייכער פויערים־רעוואָלוציע. ווי שטארק ס'פילט זיך דער פויערן־עלעמענט, ווייזט זיך אינם באנעמען זיך צו דער ארבעטערשאפט. ס'איז אן אלטעגלעכע דערשיינונג אז „ארבעטער־קאָרעספּאָנדענטן" ווערן פארשלעפּט און געשלאָגן. א סך הונדערטע פון אזוינע פּאָליטישע אטענטאטן מוז די סאָוועט־פּרעסע רעגיסטרירן און ווי פיל ווערן פארשוויגן? און די צוזאמענשטויסן נעמען זיך פון דער קריטיק מצד די קאָרעספּאָנדענטן אָן דער ווירטשאפט און דערפון, וואָס סאָוועט־פּאַטרע־נער פאָדערן דאס ארויסגעבן פון תבואות, וועלכעס די סולאקן ווילן ליבער פארקויפן פאר בעסערע פרייזן, אין טעגלעכן קאמף ווייזט זיך דאָס אוממעגלעכע צו האָבן שלום צווישן קאפּיטאליסטישן פויערנטום און דעם פּראָלעטארישן מיעוט.

די רוסישע דיקטאטור האָט איצט מורא פאר א מלחמה, די מורא איז נישט באגרינדעט. ענגלאנד וועט נאָך זיין נצחון אין כינע נישט פירן קיין מלחמות, אויך פראנקרייך נישט. וועלכעס איז גאנץ אָפּהענגיק פון די פאראייניקטע שטאטן. און זיי ווילן מאכן מיט רוסלאנד א מסחר, וועלכער וועט ביי די אזיעטן צונעמען אלע פּראָלעטארישע טענדענצן אין דער דיקטאטור און זיי איינאָרדענען אין קאפּיטאליסטישן וועלט־סדר.

דאס בייטרעטן פון רוסלאנד צום קעלאָג־פּאקט איז פונם מארקסיסטישן שטאנדפּונקט געזען, אן אומזיניקע זאך. יעדער וואָס קאָן דעם אלף—בית פונם מארקסיזם, ווייסט, אז דער קריג איז דעם קאפּיטאליזם אימאנענט. נאָר די חברים פונם קרעמל האָבן עס נישט געוווּסט און געמאכט א כורעים פאר די שטאָלצע הערן פון וואשינגטאָן.

דער קאָמוניזם האָט אין די לעצטע צען יאָר פארלוירן אלע אנטשיידנע שלאכטן, דער קאפּיטאליזם איז טריאומפאטאָר. ווי אזוי דאס איז געשען קאָן איצט נישט אויסגעפּאָרשט ווערן. די סאָציאל־דעמאָקראטיע האָט א גרויסן חלק פון דער שולד. אין דער פּראקטישער פּאָליטיק אנטשיידענט אבער גאר נישט א חוץ דעם ע ר פ אָ ל ג. וויל מאָסקווע נישט דערלעבן א נייע מפּלה און אנטווישונג אזוי מוז עס באצייכענען זיין פּאָליטיק און ווירטשאפט אזוי ווי זי איז: ס'הערשט און ארבעט היינט אין רוסלאנד א קליינבירגערלעך פויערנטום, מיט דער טענדענץ צום א שטאטס־קאפּיטאליזם צוליב דעם פעלן פון גרויסע פּריוואט־אינדוסטריען.

און זייטער מוז די רוסישע דיקטאטור, אויב זי וויל נישט דערשטיקן די קאמף־ליידנשאפטן פון די ברייטע מאסן באזייטיקן די צענזור אין דער פּרעסע און אין פארזאמלונגען און דעם פארבאָט צו רעדן א פריי וואָרט און באפרייען די קאָמוניסטישע פארטייען פון מערב־אייראָפּע פון דער פינאנציעלער און פּאָליטישער אָפּהענגיקייט פון די היינטיקע פירערס. דער רוסישער שטאט און די רוסישע קאָמוניסטישע פארטיי זענען היינט צוויי פארשידענע זאכן. בלייבט די דיקטאטור פארבונדן מיט דער פארטיי אזוי וועט פונם קאָמוניזם נישט מער בלייבן ווי א באאמטן־ און מיליטער־דיקטאטור אָן אידעען, וועלכע דער קאפּיטאליזם דארף נאָר איבערנעמען און אויספילן מיט זיין תוכן.

אפשר איז זיך טראָצקי טועה מיט זיין פּאָליטיק, וועלכע ער פּראָפּאגירט פאר רוסלאנד און אייראָפּע. אבער דער טעות קומט ארויס פון אן ערלעכן, רעוואָלוציאָנערן ווילן. און ווען מ'באטראכט דעם גאנצן עולם פון סטאַלינס קעסטקינדער, וועלכע זענען מיט עטלעכע יאָר צוריק נאָך געווען ביי דער קאָנטער־רעוואָלוציע ווי זיי שיטן מיט בלבולים אויף לעאָ טראָצקי, דעם אויפריכטיקן פריינט פון דער ארבעטערשאפט דאן פרעגט מען זיך ווער וועט אָפּהיטן לענינס ווערק, פארטיידיקן און אָרגאניזירן און ווער וועט גיין באגעגענען ענגלאנדס ארמייען?

וואָס ס'האָט זיך 1917 אָנגעהויבן אלס פּראָלעטארישע דיקטאטור איז היינט געוואָרן צו א הערשאפט פונם פויערנטום, א דאנק דעם וואָס דער פויער איז געוואָרן א זעלבשטענדיקער פאקטאָר מיט פּריוואט־קאפּיטאליסטישע אינטערעסן. ס'איז אן אמתער אויסשפּרעך פון ראָזא לוקסעמבורג!... אויך די גרעסטע רעוואָלוציע, קאָן נאָר דאס ברענגען, וואָס איז צייטיק געוואָרן א דאנק דער אנטוויקלונג.

די באָלשעוויקן האָבן געלייסטעט עפּאָכע־מאכנדיקע טאטן. „די רוסישע רעוואָלוציע — האָט געשריבן ראָזא לוקסעמבורג — איז דאס געוואלטיקסטע פאקטום פון דער וועלט־מלחמה" אָבער א רעוואָלוציע איז נישט נאָר א הערואישע עפּאָכע, גיך פאָדערט דאס טאָג טעגלעכע לעבן זיין רעכט. דאס רוסישע טעגלעכע לעבן הייסט היינט פויערן־הערשאפט. און דאָס מוזן קלאר באצייכענען און אנרופן די יורשים לענינס און פון זיין תורה — אינם אינטערעס פון דער ארבעטערשאפט און פון איר באפרייאונגס־קריג. נאָר אזוי קאָן גערייניקט ווערן די פּאָליטישע אטמאָספערע, וועלכע איז פארגיפטעט דורך אומקלאָרקייט און נישט־אמת. נאָר אזוי ארום קאָן דאס פּאָליטישע לעבן פונם ארבעטער־קלאס און זיינע מעשים פאָמעלך ווידער געווינען זיין כח, זעלבסט־באוווּסטזיין און זיכערקייט פון נצחון.

פּעטרושקא דער מארטירער.

זער חשובע רעדאקציע!

מיט דערשטוינונג בין איך על פּי צופאל געוואוירע געוואָרן פון דעם פסק, וואָס ס'האט געכאפּט ב. פּעטרושקא, דער א"י־דיקער קאָרעספּאָנדענט פון ווארשעווער „היינט", פאר אָפּדרוקן „א פּאָר קלאָרע דיבורים", אינם „איינס", אָרגאן פונם יידישן ליטעראטן־פאריין אין ארץ ישראל.

מ'קאָן זעלבסטפארשטענדלעך, קיין שום אונטערנעמונג נישט זאגן קיין דעה, ווען זי זאל צונעמען פאר א מיטארבייטער און ווען זי זאָל סוספּענדירן. אבער פאר וואָס עפּעס אזוי בחפזונדיק, גלייך ווי ס'וואָלט זיך געהאנדלט וועגן עפּעס. גאָר א מיאוסער מעשה? נו, און אז די רעדאקציע פון „היינט" האט זיך שוין פארלעגט איינמאל פאר אלע מאל פּטור צו ווערן פון פּעטרושקען, האט מען עס דען געמוזט מאכן אזוי אומגעלומפּערט און דווקא אין צוזאמענהאנג מיט דעם שרעקלעכן „חטא" פון „איינס"? דאס איז איין זייט פון דער מטבע. מיך אינטערעסירט אבער נאָך א צווייטע זאך, און אָט וואָס: ווו זענען עס געווען די אלע ביאליקס, שמעונוביטשים, פיכמאנס און אנדערע קאָרופייען פון דער העברעאישער ליטעראטור אין א"י, וועלכע האבן זיך אזוי צארט דערקלערט אין ליבע צו יידיש, בעתן באזוך פון הירשביין און אש אין פאלעסטינע? פארוואס האבן זיי פארשוויגן אזא סקאנדאל? אדער, אפשר אויך זיי האבן שטילערהייט געגעבן זייער ברכה צו די מעשים פון די „היינט"־לייט און דערמיט געשטארקט זייערע הענט? און וואס איז עפּעס מכח אשן, מייזלען, ניימאנען און א סך אנדערע? וועלן זיי אויך אויף ווייטער דרוקן זייערע זאכן אויף די שפּאלטן פון „היינט", גלייך ווי ס'איז נארנישט געשען?

ה. פּ ו ק ע ל מ א ן, האנטשעשט.

נייער מינאָריטעטן־רעזשים.

חשובער הער רעדאקטאר!

מער פון צען יאָר זענען אוועק, זייט דעם טאָג וואָס רומעניע האט אינז ארונטערגענומען אינטער אירע פליגלען אלס גלייכבארעכטיקטע בירגער, און מיר האלטן נאך אלץ גאר פון פאָרנט.

די טירן פון נאציאָנאלטעאטער (אמאל: דויטשער טעאטער), אין וועלכן ס'האבן געשפּילט יידישע טרופּעס, דער זעלבער טעאטער, וואס איז אויפגעבויט ס'רוב פון יידישע געלדער, זענען שוין נישט פון נעכטן און אויך נישט פון אייערנעכטן געשלאסן פאר יידישע שוישפּילער. און פלוצים — היינטיקן שבת האט א י ז י א ק ר ע מ ע ר צום צווייטן מאל געזונגען אין נאציאָנאל־טעאטער. חוץ די הונדערטער יידישע באזוכערס זענען זי געקומען הערן אויך גאר א סך קריסטן, וועלכע האבן געשלינגען, באגלייך מיט אינז אלע, יעדן טרעל פון איר זיס־ווּיבּרירנדיקער שטים און זי דערנאך באשענקט מיט לאנג־דויערנדיקע אפּלאָדיסמענטן.

יאָ, זער פיין, און אויב אָנצוקוקן דאס אלץ דורך א בריל פון אקערשט־בייזן נעכטן, קאָן מען טאקע אפשר גאר זיין אקאָפּעטשקאלע צופרידן אויך. אז מ'דערמאנט זיך אבער, אין די שענע הבטחות פון אלבא־יוליא, ווערט שוין אביסל קאלעמוטנע אויפן הארצן, און נישט ווילנדיק רייסט זיך ארויס די פראגע: וואס, מיט אָט די פּאָר ברעקלעך הייל מען אונז אפּקומען?...

ל. א., טשערנאָוויץ.

ר' מאיר פּרעמישלאנער.

חשובע רעדאקציע!

די טעג ווערט, ארער ס'איז שוין געוואָרן הונדערט יאר זינט ס'איז געשטארבן דער באוווּסטער רבי ר' מאיר פּרעמישלאנער. דער דאזיקער רבי, האט אין זיך פאראייניקט גאר א סך געהויבענע אייגנשאפטן און געהער צו די געציילטע פּערזענלעכקייטן, וואס אונזערע מקומות האבן ווען ס'נישט איז ארויסגעגעבן.

דאָס לעבן פון ר' מאירלן, וועלכער האט געהאט גאָר א גרויסע נטיה צו אלעמען, וואס שמעקט מיט אוקראינישן פאָלקס־לעבן אויפדער שוים פון נאטור, איז ארומגערינגלט מיט א גאנצן קראנץ פון לעגענדעס אונצווישן פאלק גייען ארום זער אינטערעסאנטע נאכדערציילעכצער וועגן זיין לעבן און השפּעה. כ'וואלט געבעטן, אז א לעזער פון „טשערנאָוויצער בלעטער", וואס איז באהאוונט אינם לעבן פון ר' מאירל פּרעמישלאנער זאל אונז וועגן דעם עפּעס איבערגעבן.

מיט כבוד און דרך ארץ

א. ג ר ש נ ס א ן, טשערנאוויץ.

יידישע טעאטער־פּראָבלעמען.

פון א שמועס מיט מ. ליפּמאן.

— אייער אָפּטימיזם, ה' ליפּמאן, איבעראשט מיך. אין דער לעצטער צייט איז מען שוין אזוי צוגעוויינט געוואָרן הערן קלאָג־לידער בנוגע דעם ייד. טעאטער און ירידה־עלעגיעס בנוגע יידיש. אייער אָפּטימיזם דערפרישט ווי א קיל ווינטל און א דושנעם זומערטאָג...

— איך שטיי מיטביידע פיס אין יידישן טעאטער און זע נישט קיין איין שום לאָגישע סיבה פאר יאוש. דער אלגעמיינער מצב פונם ייד. טעאטער איז רעלאטיוו נישט ארגער ווי ביי אנדערע פעלקער. אדרבה, דער „אָפּזאץ־מארק" פאר ייד. טעאטער איז היינט א פיל גרעסערער ווי מיט 15—20 יאָר צוריק. יידיש טעאטער שפּילט היינט אין אלע ווינקעלעך פון וועלט, אין בראזיל, ארגענטיניע, דרום־אפריקע, אין באלקאן־לענדער און אפילו אין אזוינע שטעט, ווו יידן בילדן דעם קלענסטן פּראָצענט פון די באזוכער...

— אָבער אין ווארשע און אין נעוו־יאָרקער טעאטער — — רעדט מען פאָרט פון א טעאטער־קריזיס...

— אין ווארשע למשל זענען פאראן אנדערע מניעות.

— למשל?

— אין ערשטער ליניע די ל אָ ק א ל־פ ר א ג ע. מיר האָבן אין ווארשע נישט קיין אייגענעם טעאטער־זאל. די טעאטער־לאָקאלן שטייען איין אין נישט יידישע הענט און ווערן נישט פארדינגען פאר יידישע טרופּעס, ווי ביי אייך אין טשערנאָוויץ. די 2—3 לאָקאלכלעך, וועלכע מיר האָבן, זענען אָדער גאָר קליין, נעמען קיים אויף א פּאָר מנינים מענטשן, אָדער דאס לאָקאל געפינט זיך גאנץ ווייט אָפּגערוקט פון צענטער. (קאמינסקי־טעאטער).

— ווי קומט עס וואָס מען בויט נישט? אין אזא שטאָט ווי ווארשע וואָלט מען דאס דאָך געקאָנט לייכט אויספירן!

— נישט אזוי לייכט ווי איר מיינט. דער יידישער אינטעליגענט, יענער עלעמענט, מיט א נאָנטער באציאונג צו יידישער קולטור, איז אָרעם. דאס קאפּיטאל שטייט גרעסטנטיילס אין ביים אָרטאָדאָקסן און אסימילירטן יידן און ביידע פארשטייט זיך האבן א קנאפּן שייכות צום יידישן טעאטער און וואָלטן פאר דעם צוועק נישט אויסגעגעבן קיין גראָשן.

— וועלכן איינדרוק פירט איר אוועק פון רומעניע?

— גאָר א גוטן. באזונדערס טשערנאָוויץ געפעלט מיר. פאראן דאָ א גינסטיקער באָדן פאר א גוט יידיש טעאטער.

— איך גלויב אפילו אין דעם ווערטל: „א גאסט קומט אויף א ווייל און זעט אויף א מייל" דאָך רעכן איך, אז אין דעם פּרט גייט איר שוין א ביסל צו ווייט אין אייער אָפּטימיזם. די טעאטער־קאסע ביי „הערש לעקערט" האט דאס דאכט זיך באוויזן...

— מיט אזוינע „באווייזן" טאָר מען זיך נישט רעכענען. איך זאָג נאָכאמאָל: דער באָדן איז א גינסטיקער, מען מוז אים נאָר קודם אביסל קולטיווירן.

— די צאל פון אונזערע אינטעלעקטועלע כוחות איז נישט קיין גרויסע, דאקעגן איז די אסימילאציע...

— זינדיקט נישט. איך זע נאָר נישט ביי אייך קיין הונדערטפּראָצענטיקע אסימילאנטן ווי ביי אונז למשל אין פּוילן. דאס זענען „ווינט־אסימילאנטן", יידן פון גאליציען, זיבנבירגן, באסאראביע, וואָס וואָלטן אין אן עסטרייכישן טשערנאָוויץ זיך לייכט אסימילירט מיט דער דייטשער קולטור. דייטש גייט אָבער דאָ

בריוו צו די „טשערנאָוויצער בלעטער".

איז בלוי־ווייס די פאָן פון יידישן פאָלק?

חשובע רעדאקציע!

זינט דעם יאָר 1920 עקזיסטירט דא ביי אונז אין ט ש ו ד י ן א פילאנטראָפּישער פאריין, וועלכער ציט זיין גאנצע הכנסה פון חדשלעכע מיטגלידס־אָפּצאָלונגען און פארשידענע פאראנשטאלטונגען, וואָס ווערן דורכגעפירט פון צייט צו צייט. די מיטגלידער פון דעם דאָזיקן פאריין געהערן צו פארשידענע פארטייען און פּאָליטישע ריכטונגען, אבער אינערהאלב דעם פאריינסלעבן גופא, איז „לא יזכר ולא יפּקד" פון פּאָליטיק. ביי דער לעצטער פאראנשטאלטונג, האט א גרופּע מיטגלידער ארויסגעהאנגען אינמיטן זאל א גרויסן „מגן דוד", באצירט מיט כלערליי בלוי־ווייסע באנדן, וואָס דאס האט אויפגערעגט די איבריקע מיטגלידער, וועלכע געהערן צו אנדערע פּארטיי־ריכטונגען.

בכדי צו באוואָרענען, אז אזוינע מעשים זאלן זיך מער נישט קאָנען איבערחזרן, האב איך ביי דער ערשטער זיצונג פון קאָמיטעט דורכגעפירט א רעזאָלוציע, וועלכע דעקלארירט נאכאמאָל די אומפּארטייאישקייט פונם פאריין און פארווערט אריינצוברענגען וואסער ס'נישט איז פּאָליטישע מאָמענטן אין זיין טעטיקייט.

דאס האט שטארק פארדראָסן דעם צווייטן צד, און זיי האָבן אויפגעהויבן קעגן מיר א קאמף, באשולדיקנדיק מיך און באליידיקן די פאָן פונם יידישן פאָלק.

אצינד, וואָלט איך געווען א בעל צו באקומען א קלארע תשובה אויף פאָלגנדיקע פראגן, נעמליך:

א) צו איז „בלוי־ווייס" די פאָן פונם יידישן פאלק און

ב) צי האב איך, אפשר, נישט ריכטיק געהאנדלט, ווען כ'האב זיך געסטארעט אויסצומיידן פארשידענע פארטיי־סכסוכים, האנבנדיק דערביי פאר די אויגן די אינטערעסן פונם גאנצן פאריין. קלערט און ענטפערט!

מיט כבוד און דרך־ארץ

זיסיע ש ע ר ף, טשודין.

———

פאַרן ייד. וויסנשאַפטל. אינסטיטוט

שטיל און באשיידן, אָן סיי וועלכער סענזאַציע, אָן שום פאַרטייזאַנגען און פאַרטייויסענישן עקזיסטירט זייט 5 יאָר אין ווילנע, אויף פּאָהולאַנקאַ 18, דער „ייד. וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט“. מיט זיינע הויפּט-אָפּטיילונגען אין נעוויאָרק און בערלין, און זיינע צווייגן און זאַמלשטעלן אויף גאָר דער וועלט ווו יידן לעבן און שאַפן, האָט ער אין משך פון דער קליינער צייט באוויזן, אויסצובויען בפועל ממש דעם פּרוזדור פון דער קומענדיקער יידישער אַקאַדעמיע, פון דער קומענדיקער הויכשול פאַר יידישע וויסנשאַפטן.

דערויף זאָגן קודם כל עדות די אַזוי וויכטיקע און באַדייטנדיקע ווערק, וואָס דער י. וו. א. האָט ביז איצט אַרויסגעגעבן:

פילאָלאָגישע שריפטן (דריי בענדער), עקאָנאָמיש-סטאַטיסטישע שריפטן, ביבליאָגראַפישער יאָר-בוך, דער „פּנקס“, אחוץ דעם זענען איצט אין פאַרבאַרייטונג עטלעכע ווערק.

דער פּעריאָדישער בולעטין פון י. וו. א. „ידיעות“ דערציילט אונז פון דער פּילזייטיקער אַרבעט. וואָס דאָרט ווערט אָפּגעטון, גאַנצע שטובער זענען פאַרפולט מיט פאַרשידענע מאַטעריאַלן פאַר אַלע צווייגן פון ייד. וויסנשאַפט.

מיר ווערן געוואויער פון די פאַרשידענע אָפּטיילונגען, סעקציעס און קאָמיסיעס, וואָס עקזיסטירן, ווי: פּסיכאָלאָגיק, פּעדאַגאָגיק, היסטאָריע, עקאָנאָמיק, סטאַטיסטיק, פילאָלאָגיע, לינגוויסטיק א. א. וו. און אַלע די סעקציעס און קאָמיסיעס ווערן אָנגעפירט פון גענייטע פּאַכלייט, מיט גרעסטער ליבשאַפט און איבערגעבנקייט. מיר זאָגן, אַז דער אינסטיטוט איז די קומענדיקע הויכשול פאַר יידישע וויסנשאַפטן. ער איז אָבער שוין היינט פאַר אונז דאָס, וואָס ביי די אומות העולם זענען די אוניווערזיטעטן.

אָבער די עטליכע שטיבלעך אויף פּאָהולאַנקע 18 ווו דער י. וו. א. וווינט אין קאָמערינע זענען אויף אַמאָל געוואָרן צו ענג, די אַרבעט האַלט זיך וואָס אַמאָל מערער אין פונאַנדערוואַקסן און אין ווילנע ווו ס'איז געבוירן געוואָרן די אידעע פאַר א „יידיש וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט“ איז אויך געבוירן דער איניציאַטיוו פאַר אַן אייגענער דירה פאַרן ייד. וו. א. און נישט נאָר איניציאַטיוו. די מאַטעריעל אַזוי אָרעמע ווילנע האָט אויך געשאַפן די ערשטע 1000 דאָלאַר צו פאַרדרופן דעם געקויפטן פּלאַץ. ס'זענען אומעטום אין אַלע לענדער, ווו ס'זענען פאַראַן פריינט פאַר י. וו. א. אַנטשטאַנען בויקאָמיטעטן, וועלכע פירן דורך אַקציעס לטובת דעם אויפבוי פונם י. וו. א. און אין דעם זין, האָט זיך ווילנע צ. א. געווענדט אויך צום ייד. שולפאַריין אין טשערנאָוויץ, און דאָס טאַקע בין איך אויסן מיטן שרייבן פון די שורות: די יידישע רומעניע האָט ב״ז היינטיקן טאָג איר חוב לגבי דעם י. וו. א. נישט דערפילט, און איז געבליבן א בן יחיד אין דעם פּרט.

פאַרשידענע געזעלשאַפטן און פאַרטייען האָבן זייערע מיטגלידער באַשטייערט מיט גרויסע אָפּצאָלן פאַרן ייד. וו. א. אויך באַקומט איצט דער ייד. וו. א. סובווענציעס פון 19 שטאָטראַטן אין פּוילן מיט ווילנע אין לאָדזש בראש און אויך פון א ריי קהלות. אָבער פון פּוילן איז אונז אפשר נישט קיין חידוש, נאָר לגנאי אונזערע יידיש-ליבהאָבער אין רומעניע, זאָל דערציילט ווערן, אַז די ווינער „יאהודישע“ קהלה האָט געהאַט פאַרשטענדניש פאַרן ייד. וו. א. און האָט אַסיגנירט א סכום, און דאָסזעלבע האָבן געטון און טוען קהלות אין דייטשלאַנד.

אָבער די יידישע רומעניע שווייגט אויף אַלע לשונות. ס'זענען שוין אפילו עטלעכע פּרוון געמאַכט געוואָרן, אָבער ס'זענען נאָר געווען פּרוון; דער אַקאַד-פאַריין א. ג. י. ל. פרין האָט מיט עטלעכע יאָר צוריק פּראָקלאַמירט אַן אַקציע פאַר י. וו. א. ביים פּראָקלאַמירן איז געבליבן, דער „ייד. שולפאַריין“ אין טשערנאָוויץ האָט פאַר צוויי יאָרן זיך גענומען שאַפן א צווייגשטעל און מער ווי זאַמלען א פּאָר דאָלאַר איז אים נישט געלונגען, האָט זיך הייאָר אין בוקאַרעשט יאָ געשאַפן א שטיצגרופּע, און האָט באַוויזן צו פאַרעפנטלעכן אַן אויפרוף אין צייטונגען, האָט מען זיך אויף אים נישט אָפּגערופן, סוף כל סוף זאָל נאָך דערמאָנט ווערן, אַז איינער פון די גרינדער פון י. וו. א. זיין איבערגעבנסטער טוער ה' זלמן ר י י ז ן האָט קומענדיק צו די יובל-פייערונגען פון דער שפּראַכקאָנפערענץ, רעפערירט אין טשערנאָוויץ, בוקאַרעשט און יאַס, וועגן דער באַדייטונג פון י. וו. א. אַלעמען באַגייסטערט, און מיט זיין אָפּפאָרן אויך מיט זיך צוריק מיטגענומען די באַגייסטערונג.

און דאָ פרעגט זיך: וואָס איז די סיבה פון דער אומדערהערטער גלייכגילטיקייט אין רומעניע לגבי דעם ייד. וויסנש. אינסטיטוט? נישטאָ קיין פאַרשטענדניש? אָדער שטעלט מען זיך צופרידן מיט דעם אוניווערזיטעט אויפן הר הצופים?

ניין! אַזאַ איגנאָרירן דעם י. וו. א. טאָר נישט פאָרקומען. אויפוועקן דאַרף מען זיך פון דער גלייכגילטיקייט, און זיך איינרייען אין דער גרויסער מחנה וואָס העלפט בויען די יידישע אַקאַדעמיע, די יידישע הויכשול. — לאָמיר שאַפן וואָס גיכער די רומענישע אָפּטיילונג פון ייד. וויסנש. אינסטיטוט!

מ. ס ו ר ק ע ס.

פאַר דעם אַנאָנסן-טייל נעמט די רעדאַקציע נישט איבער קיין שום אחריות.

קולטור-כראָניק

וואָס איז אַזוינס יידישע עטנאָגראַפיע?

דער יידישער וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט גיט אַרויס א סעריע ביכלעך אונטערן נאָמען „אָרגאַניזאַציע פון דער יידישער וויסנשאַפט“. דער נומער זעקס פון דער דאָזיקער סעריע איז א האַנטביכל פאַר זאַמלער: „וואָס איז אַזוינס יידישע עטנאָגראַפיע?“, ווילנע, 1929 ז. 32. די בראָשור איז אָנגעשריבן פון נ. וויינריג און ח. כאַיעס, ביי דער מיטווירקונג פון מ. וויינרייך. די פּראָפעסאָר מאַכן קלאָר אַזוינע פראַגן, ווי: „וואָס איז אויסן די עטנאָגראַפיע?“ „דער שטאָף פון דער יידישער עטנאָגראַפיע“ „ווי אַזוי דאַרף מען זאַמלען?“ א. ד. גל. ביי יעדן קאַפּיטל ווערט געגעבן ביבליאָגראַפישער מאַטעריאַל.

—

ערצטלעך. ה' דר. ט א ר י א ן איז צוריקגעקומען פון זיין שטודיר-רייזע און אָדינירט אין ראַדיום-, רענטגען-, עלעקטראָ-טעראַפּייטישע און פּאַראַפין-באַהאַנדלונגען. — אינסטיטוט: טשערנאָוויץ, דר. ראָטגאַס נר. 5a.

אַבאָנירט דעם אומאָפּהענגיגן אָרגאַן „טשערנאָוויצער בלעטער“,

(שלוס פון זייט 3).

אונטער. די רומענישע קולטור האָט נאָך נישט געפּאַסט קיין וואָרצלען, פון איר שטייען זיי גאָר וויייט. דאָס באַדערפעניש נאָך נאַציאָנאַלער אָפּזונדערונג איז דאָ, ווייל ס'איז נייטיק, האָבן מיר טאַקע די בעסטע שאַנסן.

— די פּאָזיציעס פאַר א סטאַביל יידיש טעאַטער איז דעריבער גינסטיקע, ווייל מיר האָבן נישט קיין קאָנקורענץ. מען מוז נאָר עפּעס אָנהויבן טון, און די אַרבעט וועט זיכער ברענגען די געוואונטשטע רעזולטאַטן.

הלואי דער אָפּטימיזם פון ה' ליפמאַן זאָל סטימולירן צו נייע, געזונטע מעשים!

י. פ.

סעזאָן פונם 1-טן יוני ביזן 30-טן סעפּטעמבער.

קוראָרט GOVORA

מינעראַל-וואַסער, יאָד- און סירקע-וואַסער, וועלכע ווערן רעקאָמאַנדירט בא כראָנישע רעוומאַטיזם, אַרטריטיזם, פּאַדאַגרע, סיפיליס, הויט-קראַנקהייטן און בראַכן.

פיזיא טעראַפּיע, אינגאַלאַציעס, פּולוועריזאַציעס, געפּרעסטער סוילן-זויער ליפט, ווי אויפן קוראָרט רייכנהאַל. עלעקטראָ וואַסערוואַנעס, דיאַטערמיע, רענטגען- אולטראַ-פּיאָלעט שטראַל.

האָטעל פּאַלאַס באַזיצט מאָדערנעם קאָמפּאָרט.

דער קוראָרט **קאַלימאַנעשט-ראַטשיולאַטאַ** מינעראַלע סירקע-וואַסער. אָפּפיר-וואַסער צום טרינקען, וועלכע ווערן רעקאָמאַנדירט בא רעוומאַטיזם, אַנעמיע, לימפאַטאַן, מינדען א. ז. וו.

פיזיא-טעראַפּיע און הידראָ-טעראַפּיע, אינגאַלאַציעס, פּולוועריזאַציעס, דיאַטערמיע, בלאַטע-וואַנעס און קוילן-זויער פּיאָלעט און רענטגען שטראַלן.

דער גרויסער האָטעל פון דער געזעלשאַפט באַזיצט אַלע באַקוועמלעכקייטן.

מ'קאָן זיך באָדן אין טייך, פאַראַן א פּלאַזש ביים טייך אָלטאַ.

קאַטשיולאַטאַ מינעראַלע, סירקע און ראַדיאָ-אַקטיווע וואַסערן, וועלכע ענטהאַלטן אין זיך קאַלצי, וואָס איז אומפאַרגלייכלעך נייטיג ביים היילן פון נירן, לעבער, השתנה-רערן (שטיינער, זאַמד), פּאָדאַגרע, אַרטריטיזם.

אין יוני און סעפּטעמבער לויט א פאַרקלענערטן טאַריף אויף וואַנעס און האָטעל.

נאָך אינפאָרמאַציעס זיך ווענדן:

Soc. Calimaneşti-Govoara Bucureşti I, str. Brezeanu 44

אָדער צו דער אַדמיניסטראַציע פון קוראָרט.

בעלעטריסטישע און וויסנשאַפטלעכע ווערק אין אַלע שפּראַכן

געפינען זיך אין דער

בוכהאַנדלונג

דר. י. בערנפעלד

עט קאָ.

ט ש ע ר נ א ו ו י ץ

סטראַדאַ יאַנקו פלאַנדאַר (הערנגאַס) 22

די ביוראָ פון דער געזעלשאַפט

„אָרט“

טשערנאָוויץ

האָט זיך איבערגעפירט אויף

טעמפּעלגאַס 8

(אין הויף)

געגרינדעט אין יאָר 1899.

די

ט י פּ אָ ג ר א פ י ע

מ. עבנער

טשערנאָוויץ, הויפּשטראַס 8

ליפערט פּראָמפּט און ביליק כלערליי דרוקסאָרטן, צייטונגען, בראָשורן, בריפן און קוווערטס, מעמאָראַנדן אַפישן, עטצ. עטצ.

שטאַמפּיליען - ערצייגונג.

זעצ-מאַשין- און סטערעאָטיפּ-באַטריב.

מאַשינען

צו באַאַרבעטן פון האָלץ

נייע און אויך געניצטע

צו פּרייזן וועלכע האָבן נישט קיין קאָנקורענץ

בויער-מאַשינען, בויערפוטער, שפּיראַלבויערער

ליפערן מיר פּראָמפּט פון לאָקאָ

מאַשינען פאַר יעדער אינדוסטריע,

צו די בעסטע באַדינגונגען און פּרייזן

„SARCO“

Cernăuţi, Piaţa Dacia 13.

„אונזער צייט“

8-טער יאָרגאַנג. די איינציקע טעגל. אידישע צייטונג אין גאַנץ רומעניע

באַזאָרגט מיט פרישעסטע און בעסטע אינפאָרמאַציעס סיי אַלגעמיינע, סיי ספּעציעל פון אידישן לעבן.

אין „אונזער צייט“ נעמען אַנטייל די בעסטע זשורנאַליסטישע און ליטעראַרישע כחות פון לאַנד און אויסלאַנד.

ספּעציעלע באַשטענדיקע קאָרעספּאָנדענטן אין א״י, אַמעריקע, פראַנקרייך, אַרגענטינע, בראַזיליע, דייטשלאַנד, פּוילן, עסטרייך א. א. וו.

„אונזער צייט“ איז די פאַרשפּרייטסטע צייטונג, אין גאַנץ בעסאַראַביע.

א רעקלאַם אין „אונזער צייט“ איז די בעסטע גאַראַנטיע, אַז יעדער אידישער סוחר, קרעמער און געברויכער וועט וויסן וועגן אַנאָנסירטן.

לייענט, פאַרשפּרייט, אַבאָנירט און אַנאָנסירט אין דער צייטונג „אונזער צייט“.

אַבאָנאַמענט-פּרייז: 1 ח' 95; 3 ח' 260; 6 ח' 480 לעי.

אַנאָנס-פּרייז: 1 שורה נאָנפּאַרעל אויף דער ערשטער זייט 12 לעי, אויף דער 3-טער זייט 8 לעי

אַדרעס פון קאַנטאָר און רעדאַקציע:

„Unser Zeit“ Chişinău, strada Şmidt 96 — 401 טעלעפאָן

„רעקאָרד“ פאַרבערייי און כעמישע רייניגונג פאַר גאַרדעראָבן און געזעלשאַפט-טואַלעטן פון אַלע מינים.

רוסישעגאַס נר. 7 — טשערנאָוויץ — ראַטהויזשטראַס 25

הערנהוטן פאַרבן, רייניקן און אויף ניי פאַסאָנירן פון פילץ- און וועלור-הוטן

רוסישעגאַס נר. 7 — „רעקאָרד“ — ראַטהויזשטראַס 25.

„רעקאָרד“ רייניקט, פאַרבט אַלץ גוט און ביליק

א. ג ר אָ ס, טשערנאָוויץ.

רוסישעגאַס נר. 7 ראַטהויזשטראַס 25.

Editor şi Redactor răspunsabil: S. A. Soifer.

Tipografie E. M. Ebner, Cernăuţi, str. Regele Ferdinand 8